

Upphandlingsstrategier och kriterier

Du vill upphandla cirkulärt för att minimera din organisations miljöpåverkan. Vilka strategier och kriterier kan du då använda dig av?

Offentlig upphandling utgör hela 17 % av Sveriges BNP¹! Att styra om denna köpkraft har stor potential i att påskynda omställningen till en mer cirkulär ekonomi, där värdet på produkter, material och resurser behålls i ekonomin så länge som möjligt och avfallsgenereringen minimeras. Men hur går man till väga? Nedan följer exempel på strategier och kriterier att inspireras av.

Olika strategier

Inom upphandling kan man arbeta med olika strategier för att gynna mer cirkulära flöden. I Nordiska ministerrådets rapport "Circular Public Procurement in the Nordic Countries"² identifieras fyra nivåer för cirkulär upphandling:

Nivå 1 - Upphandling av förbättrade produkter och tjänster genom GPP-baserade kriterier

Ett sätt att börja införa cirkularitet i upphandlingar är att införa hållbarhetskriterier i upphandling av existerande produkter. "Green Public Procurement (GPP)"-kriterier har utvecklats av EU-kommissionen för ett tjugotal olika produkt- och tjänstgrupper för att underlätta införandet av gröna och cirkulära krav i offentliga upphandlingar. Detta innebär att man köper förbättrade produkter och tjänster såsom möbler utan vissa ämnen (grönt krav) eller med återvunnen textil (cirkulärt krav).

Nivå 2 - Upphandling av nya och innovativa produkter, tjänster och material som främjar en cirkulär ekonomi

I detta fall väljer man att upphandla produkter som är betydligt bättre när det gäller återvinningsbarhet, återvunnen material, demontering, lång livslängd och så vidare. Alltså produkter som inte har funnits på marknaden länge eller produkter som utvecklas som ett resultat av upphandlingsprocessen. För denna strategi krävs ofta en mer innovativ upphandlingsprocess. I möblers fall skulle det t.ex. kunna vara upphandling av möbler som är designade för att passa i en cirkulär ekonomi, eller att införa nya upphandlingsföremål såsom ramavtal för begagnade möbler.

Nivå 3 - Upphandling av tjänster och nya affärsmodeller

Här ligger fokus på en ändring av upphandlingsprocessen, där man efter att ha definierat sitt behov väljer att upphandla en tjänst, funktion eller cirkulär affärsmodell istället för en produkt. Det kan t.ex. vara en delningstjänst, leasing av möbler eller en köp-och-sälj-tillbaka affärsmodell.

---

1. Upphandlingsmyndigheten och Konkurrensverket (2018) Statistik om offentlig upphandling 2018 Upphandlingsmyndigheten rapport 2018:2

2. Alhola, Salmenperä, Ryding och Busch (2017) Circular Public Procurement in the Nordic Countries, Nordic Council of Ministers

Läs mer på
nästa sida!

Nivå 4 – Upphandling som främjar industriell symbios och cirkulära system

I denna strategi arbetar den upphandlande organisationen aktivt med att skapa, stödja och gynna ett nätverk av cirkulära aktörer och att främja en systemändring mot cirkulära värdekedjor mellan samhällsaktörer. Det kan ske genom upphandling eller på andra sätt. Ett exempel är Vasa stad i Finland som upphandlade bussar som körs på biogas och samtidigt en anläggning för biogasproduktion från lokalt slam. Resultatet är att ett nytt affärsekosystem tagits fram i staden.

Exempel på kriterier

När det gäller kriterieskrivning kan man tänka i olika dimensioner för att gynna cirkularitet, där olika krav kan ställas för att gynna olika cirkulära principer. För att öka cirkulariteten vill man som regel åstadkomma effektivare produktanvändning, längre livslängd och/eller cirkulär resursanvändning. Några exempel ges nedan som inspiration.

Ofta ställs cirkulära krav ihop med gröna krav såsom att produkten inte innehåller vissa farliga ämnen eller att de uppfyller en miljömärkning eller motsvarande.

<p>Effektivare produktanvändning</p> <p>Återtagande <i>Exempel:</i> Möjlighet att köpa och sälja möbler till leverantören beroende på behov, Skurups kommun</p> <p>System för effektivare användning <i>Exempel:</i> Upphandling av ett datasystem för bättre inventering och användning av kommunens möbelpool, Gävle kommun</p>	<p>Cirkulär resursanvändning</p> <p>Återvunnet material <i>Exempel:</i> Upphandling av möbler med krav på minst 10 % återvunnen textil, Nederländernas försvarsdepartement</p> <p>Återbrukade produkter <i>Exempel:</i> Upphandling av begagnade möbler, Ystad kommun</p>
<p>Längre livslängd</p> <p>Möjliggöra underhåll <i>Exempel:</i> Krav på tillgång till reservdelar i minst 5 år i möbelupphandlingar, Göteborg kommun</p> <p>Smart design <i>Exempel:</i> Möbler anpassade för renovering/återbruk såsom avtagbar textil eller enkel demontering, SKL Kommentus ramavtal</p>	<p>Underhållstjänster <i>Exempel:</i> Upphandling av hantverkstjänster för möbler (rekonditionering, renovering, re-design), Göteborg kommun</p> <p>Garantitider <i>Exempel:</i> Krav på 5 års garanti och möjlighet till återrenovering med minst 1 års garanti, SKL Kommentus ramavtal</p>

Läs mer

- Norefjäll, Rex, Nilsson och Möller (2020) [Upphandling och cirkulär ekonomi](#)
- [Snabbfakta Cirkularitet i strategisk upphandling](#)
- [Exempel på gröna upphandlingar i Europa](#)
- [Proceed toolbox](#)
- EU kommissionen, 2016 [Att köpa grönt! – En handbok om miljöanpassad offentlig upphandling](#)